

Zadeva C-242/20

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

8. junij 2020

Predložitveno sodišče:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Hrvaška)

Datum predložitvene odločbe:

6. maj 2020

Tožeča stranka:

HRVATSKE Šume d.o.o.[.] Zagreb, kot pravna naslednica HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarjenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj p.o. Zagreb

Tožena stranka:

BP EUROPA SE, kot pravna naslednica DEUTSCHE BP AG, kot pravna naslednica THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH

[...] (ni prevedeno)

Predmet: Predlog za sprejetje predhodne odločbe - Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah

Predložitveno sodišče:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (višje gospodarsko sodišče Republike Hrvaške) [...] (ni prevedeno)

Stranki v postopku v glavni stvari [...] (ni prevedeno)

Tožeča stranka: družba HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb, [...] (ni prevedeno) kot pravna naslednica HRVATSKE ŠUME, javno poduzeće za gospodarjenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj, p.o. Zagreb (javno podjetje za upravljanje gozdov in gozdnih zemljišč v Republici Hrvaški), [...] (ni prevedeno), v nadaljevanju: tožeča stranka

Tožena stranka: družba BP EUROPA SE Hamburg, [...] (ni prevedeno), kot pravna naslednica družbe DEUTSCHE BP AG, [...] (ni prevedeno), kot pravna naslednica družbe THE BURMAH OIL (Deutschland), GmbH, [...] (ni prevedeno), v nadaljevanju: tožena stranka

Povzetek predmeta spora o glavni stvari in upoštevna dejstva, vsebina nacionalnih določb, ki se lahko uporabijo, in navedba razlogov, iz katerih se to sodišče sprašuje o razlagi določb prava Unije:

V obravnavani zadevi se je Trgovački sud u Zagrebu (gospodarsko sodišče v Zagrebu, Hrvaška) [...] (ni prevedeno) izreklo za nepristojno in tožbo zavrglo, ker meni, da ne obstaja mednarodna pristojnost sodišča v Republiki Hrvaški. Tožeča stranka je zoper ta sklep vložila pritožbo, o kateri odloča Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (višje gospodarsko sodišče Republike Hrvaške, Hrvaška) [...] (ni prevedeno).

Postopek pred Trgovački sud u Zagrebu (gospodarsko sodišče v Zagrebu) se je začel s tožbo 1. oktobra 2014, v kateri tožeča stranka trdi, da so bile s sodbo Vrhovni sud Republike Hrvatske (vrhovno sodišče Republike Hrvaške, Hrvaška) z dne 21. maja 2009 [...] (ni prevedeno) spremenjene prejšnje sodbe in ugotovljeno, da je bila izvršba na predmetu izvršbe, ki je bila s pravnomočnim sklepom o izvršbi Trgovački sud u Zagrebu (gospodarsko sodišče v Zagrebu) v izvršilnem postopku odrejena proti tožeči stranki, nedopustna. Poleg tega je bilo s to sodbo toženim strankam iz navedene zadeve naloženo, naj tožeči stranki iz tega postopka v roku 8 dni povrnejo pravdne stroške v višini 299.974,65 HRK, toženi stranki iz tega postopka ter toženi stranki iz prejšnjega postopka pa je bil zavrnjen zahtevek za povračilo pravnih stroškov v višini 231.480,90 HRK.

S prejšnjim sklepom o izvršbi Trgovački sud u Zagrebu (gospodarsko sodišče v Zagrebu) je bila namreč na predlog predhodnice tožene stranke, kot vložnika predloga za izvršbo v tem postopku, odrejena izvršba proti dolžniku družbe FUTURA d.o.o. Zagreb, in to z rubežem dolžnikove zapadle denarne terjatve do tožeče stranke iz tega postopka, kot dolžnikovega dolžnika, in z njenim prenosom na predhodnico tožene stranke, kot vložnika predloga za izvršbo, zaradi izterjave. Tožeča stranka je kot domnevni dolžnikov dolžnik uporabila pravna sredstva, ampak ta v izvršilnem postopku nimajo odločilnega učinka, zato je bila izvedena prisilna izterjava terjatve v izvršilnem postopku, in to tako, da je bil z računa tožeče stranke 11. marca 2003 odtegnjen skupni znesek 3.792.600,87 HRK in prenesen na toženo stranko.

V postopku, ki ga je tožeča stranka začela za ugotovitev nedopustnosti izvršbe proti njej, je bilo s sodbo Vrhovni sud Republike Hrvatske (vrhovno sodišče Republike Hrvaške) z dne 21. maja 2009 [...] (ni prevedeno) ugotovljeno, da je bila izvršba nedopustna, zato tožena stranka ni postala upnica tožeče stranke iz tega postopka in s pravnomočnostjo navedene sodbe Vrhovni sud Republike Hrvatske (vrhovno sodišče Republike Hrvaške) je odpadla pravna podlaga za izterjavo, ki jo je tožena stranka iz tega postopka izvedla proti tožeči stranki. V

tem primeru je zato tožena stranka kot pridobitelj neupravičene obogatitve tožeči stranki dolžna vrniti to, kar je neupravičeno prejela na podlagi izvedenega izvršilnega postopka, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi.

Na podlagi pravil o izvršbi se lahko v takih primerih v istem izvršilnem postopku predlaga nasprotna izvršba, vendar najpozneje v roku enega leta od dneva opravljene izvršbe, zato je tožeča stranka začela ta poseben pravdni postopek za povračilo zaradi neupravičene obogatitve, ker je podlaga obogatitve pozneje izginila. To pravilo o roku za vložitev predloga za nasprotno izvršbo je bilo določeno v členu 58, točka 5, Ovršni zakon (zakon o izvršbi) („Narodne novine“, št. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05, 67/08, 139/10, 154/11 in 70/12), pa tudi vsi poznejši predpisi o izvršbi vsebujejo isti rok za vložitev zahtevka za povračilo zneska, plačanega v istem izvršilnem postopku.

Pravila o povračilu zaradi neupravičene obogatitve so določena v členih od 1111 do 1120 Zakon o obveznim odnosima (zakon o obligacijskih razmerjih) („Narodne novine“, št. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18), osnovno pravilo pa v členu 1111(1), ki določa: „Kadar del premoženja ene osebe na kakršen koli način preide na premoženje druge osebe, pri čemer ta prehod nima podlage v pravnem poslu, odločbi sodišča oziroma drugega pristojnega organa ali zakonu, ga mora pridobitelj vrniti, ali če to ni mogoče, nadomestiti vrednost dosežene koristi.“

Med strankama je med drugim sporna pristojnost sodišča, saj je tožena stranka družba s sedežem v Zvezni republiki Nemčiji, ki je v odgovoru na tožbo izpodbijala pristojnost sodišča v Republiki Hrvaški.

Trgovački sud u Zagrebu (gospodarsko sodišče v Zagrebu) je ugotovilo, da ni pristojno, pri čemer je napačno uporabilo Uredbo (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1), ki v členu 66(1) določa: „Ta uredba se uporablja samo za sodne postopke, ki so bili začeti, za javne listine, ki so bile uradno sestavljene ali registrirane, in za sodne poravnave, ki so bile potrjene ali sklenjene na dan 10. januarja 2015 ali po tem“. Do ugotovitve o mednarodni pristojnosti je sodišče prišlo, ker posebno pravilo o mednarodni pristojnosti sodišč na področju neupravičene obogatitve ne obstaja, zato se uporablja splošno pravilo, da je pristojno sodišče kraja, kjer ima tožena stranka stalno prebivališče. Ker je bila tožba v tej zadevi vložena 1. oktobra 2014, se uporablja Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah [...] (ni prevedeno) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42) (v nadaljevanju: Uredba Sveta (ES) [št.] 44/2001), vendar pravilna razlaga pojma „kvazidelikt“, oziroma postopkov, ki se nanašajo na izvrševanje sodnih odločb, ni tako očitna, da ne bi obstajal razumen dvom, zato je bilo odločeno, da se glede na odprta vprašanja predloži ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, da bi se ugotovilo, ali je za odločanje o tem tožbenem zahtevku pristojno sodišče v Republiki Hrvaški. Odločba Sodišča je s tega vidika potrebna za to, da lahko Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (višje

gospodarsko sodišče Republike Hrvaške) izda odločbo o tej zadevi, to vprašanje pa je tudi v splošnem interesu za enotno uporabo prava Unije.

[...] (ni prevedeno) [Prekinitev postopka do sprejetja odločbe Sodišča v postopku predhodnega odločanja ob sklicevanju na upoštevne nacionalne določbe]

I. Prvo vprašanje

Člen 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 določa: „Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici: [...] 3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek;“.

Glede na to, da pravni institut neupravičene obogatitve (pravni temelj je izvršba, ki je bila razglašena za nedopustno, in sedaj tožeča stranka zahteva povračilo plačila, ker je potekel enoletni rok, določen za povračilo v istem sodnem izvršilnem postopku) že od rimskega prava spada med kvazidelikte, bi lahko obstajala pristojnost sodišča v Republiki Hrvaški glede na kraj, kjer je prišlo do neupravičene obogatitve. Vendar je navezna okoliščina za kvazidelikt kraj, kjer je ali bi lahko prišlo do škodnega dogodka, *forum delicti* pa se običajno ne uporablja za zahtevke na podlagi neupravičene obogatitve, zato je določba nekoliko zavajajoča, ker je Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 določila posebno pristojnost za kvazidelikte, ni pa določila ustrezne navezne okoliščine oziroma navezna okoliščina zavaja, ker pri neupravičeni obogatitvi ni škode.

V skladu s sodno prakso Sodišča pojem „zadeve v zvezi z delikti ali kvazidelikti“ zajema vsak zahtevk, s katerim se želi ugotoviti odgovornost tožene stranke in ki se ne navezuje na „zadeve v zvezi s pogodbenimi razmerji“ v smislu člena 5, točka 1(a), Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 (glej sodbe z dne 27. septembra 1988, Kalfelis, C-189/87, EU:C:1988:459, točki 17 in 18; z dne 13. marca 2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, točka 20, ter z dne 28. januarja 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, t. 44.).

V zadevi C-102/15, *Gazdasagi Versenyhivatal/Siemens Aktiengesellschaft Österreich*, je generalni pravobranilec v sklepnih predlogih z dne 17. aprila 2016 podredno predlagal, naj Sodišče na vprašanje za predhodno odločanje odgovori tako, da se člen 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 pravilno razlaga tako, da tožba za povračilo zaradi neupravičene obogatitve ne pomeni „zadeve v zvezi z delikti ali kvazidelikti“ v smislu te določbe. Ker pa je bil sprejet prvi predlog, se Sodišče o tem vprašanju ni izreklo (ni šlo za civilno zadevo, ker se je zahtevalo povračilo plačanega zneska v upravnem postopku).

V zadevi C-572/14 je Sodišče na podlagi predloga za sprejetje predhodne odločbe [...] (ni prevedeno), ki ga je predložilo Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija), [...] (ni prevedeno) v sodbi z dne 21. aprila 2016 poudarilo, da je treba „[č]len 5, točka 3, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in

gospodarskih zadevah [...] razlagati tako, da tožba za plačilo nadomestila, ki je dolgovano na podlagi nacionalne ureditve, kot je ta iz postopka v glavni stvari, s katero se izvaja sistem ‚pravičnega nadomestila‘ iz člena 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi, spada pod ‚zadeve v zvezi z delikti ali kvazidelikti‘ v smislu člena 5, točka 3, navedene uredbe“.

Podobno pravilo o posebni pristojnosti, ki se nanaša na isto vprašanje, je tudi v Uredbi (EU) št. 1215/2012, le da je v členu 7, točka 2, ki določa: „Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči v kraju, kjer je prišlo ali lahko pride do škodnega dogodka“.

V Uredbi Sveta (ES) št. 44/2001, uvodna izjava 12, je navedeno, da bi morala poleg stalnega prebivališča toženca obstajati tudi alternativna podlaga pristojnosti, ki temelji na tesni povezavi med sodiščem in sporom, ali ki je v interesu ustreznosti sodnega varstva. Prav v obravnavani zadevi obstaja tesna povezava med sodiščem in postopkom, ki zagotavlja ustrezno sodno varstvo, ker je tožena stranka v Republiki Hrvaški začela prvi postopek, v okviru katerega se je plačal znesek v njeno korist, pri čemer je bilo naknadno ugotovljeno, da je bilo to v nasprotju s pravili sodnega izvršilnega postopka. Vsi dokazi, ki jih je treba izvesti, so prav tako v Republiki Hrvaški.

Zato se postavlja prvo vprašanje, ali tožbe za povračilo zaradi neupravičene obogatitve spadajo pod pristojnost iz Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001(2) na področju „kvazideliktov“, glede na to, da določba člena 5, točka 3, te uredbe med drugim določa: „Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici: [...] 3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek[““?]“

II. Drugo vprašanje

Poleg tega je v tej zadevi do neupravičene obogatitve prišlo v sodnem izvršilnem postopku, ki je bil opravljen, čeprav ne bi smel biti, in se sedaj pred istim sodiščem zahteva povračilo zneska, ki je bil v tem izvršilnem postopku neupravičeno izplačan, v določbi člena 22, točka 5, Uredbe [Sveta (ES)] št. 44/2001 pa je določeno, da so v postopkih v zvezi z izvršitvijo sodnih odločb izključno pristojna sodišča države članice, v kateri je bila sodna odločba izvršena ali naj bi bila izvršena, ne glede na stalno prebivališče.

Terjatev je bila namreč izterjana v postopku prisilne izvršbe, za katerega se je pozneje z odločbo Vrhovni sud Republike Hrvatske (vrhovno sodišče Republike Hrvaške) ugotovilo, da glede tožeče stranke ni bil pravilno izveden. Povračila plačanega zneska ni mogoče zahtevati v istem izvršilnem postopku, ker je potekel enoletni rok od datuma opravljene prisilne izterjave, tako da je morala tožeča stranka v skladu s pravili sodnega izvršilnega postopka začeti pravdni postopek za

povračilo zadevnega zneska. Glede na tesno povezanost tega pravnega postopka in sodnega izvršilnega postopka se postavlja vprašanje, ali v tej zadevi obstaja izključna pristojnost sodišča Republike Hrvaške.

Zato se postavlja drugo vprašanje, ali pravdni postopki, ki se začnejo zaradi omejenega časovnega obdobja, v katerem je mogoče povračilo neupravičeno plačanih zneskov v izvršilnem postopku zahtevati v istem sodnem izvršilnem postopku, spadajo na področje izključne pristojnosti iz člena 22, točka 5, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001, ki določa, da so v postopkih v zvezi z izvršitvijo sodnih odločb izključno pristojna sodišča države članice, v kateri je bila sodna odločba izvršena ali naj bi bila izvršena, ne glede na stalno prebivališče?

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Zato se postavlja prvo vprašanje: Ali spadajo tožbe za povračilo zaradi neupravičene obogatitve na področje pristojnosti iz Uredbe (ES) št. 44/2001 v zadevah v zvezi s „kvazidelikti“, glede na to, da določba člena 5, točka 3, te uredbe med drugim določa: „Oseba, ki ima stalno prebivališče v državi članici, je lahko tožena v drugi državi članici: [...] 3. v zadevah v zvezi z delikti ali kvazidelikti pred sodišči kraja, kjer je prišlo ali kjer grozi škodni dogodek“?

2. Ali spadajo pravdni postopki, ki se začnejo zaradi omejenega časovnega obdobja, v katerem je mogoče povračilo neupravičeno plačanih zneskov zahtevati v istem sodnem izvršilnem postopku, na področje izključne pristojnosti iz člena 22, točka 5, Uredbe (ES) št. 44/2001, ki določa, da so v postopkih v zvezi z izvršitvijo sodnih odločb izključno pristojna sodišča države članice, v kateri je bila sodna odločba izvršena ali naj bi bila izvršena, ne glede na stalno prebivališče?

K temu predlogu so priložene kopije tožbe (strani od 1 do 8 spisa), odgovora na tožbo (strani od 43 do 47 spisa), sklepa Trgovački sud u Zagrebu (gospodarsko sodišče v Zagrebu) [...] (ni prevedeno) z dne 20. marca 2019 (strani od 78 do 82 spisa), pritožba zoper ta sklep (strani od 86 do 88 spisa), odgovor na pritožbo (strani od 91 do 94 spisa), sklep o prekinitvi postopka z dne 6. maja 2020.

Zagreb, 6. maj 2020

[...] (ni prevedeno) [...] (ni prevedeno)